HEMMELIG

M Ø T E

(GSR) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

onsdag den 20. desember kl. 17.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Gro Harlem Brundtland.

Til stede var: Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Svein Alsaker, Gunnar Berge, Helen Bøsterud, Ingvald Godal, Edvard Grimstad, Oddrunn Pettersen, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, Rolf Ketil Bjørn (for Kjellbjørg Lunde) og Borghild Røyseland (for Kåre Gjønnes).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Kjell Magne Bondevik.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Statsministerens kontor: Statssekretær Kai Eide. Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Knut Vollebæk, ekspedisjonssjef Ole Peter Kolby og underdirektør Jon Plathe.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1, Situasjonen i Panama.

2. Eventuelt.

(GSR)

KOMITEENS LEDER: Jeg vil bare gi bakgrunnen for dette møtet som er innkalt på såpass kort varsel. Møtet er innkalt med hjemmel i § 13. Det står:

> "Lederen kaller sammen komiteen når vedkommende mener det er nødvendig, eller når statsministeren, utenriksministeren eller en tredjedel av komitemedlemmene anmoder om det."

I dette tilfellet har Fremskrittspartiets leder anmodet om det. Jeg har drøftet saken med utenriksministeren og med stortingspresidenten, som avviste et spørsmål ved møtets slutt, og på denne bakgrunn har vi i samråd trukket den konklusjon at vi innkaller til dette møtet.

Sak nr. 1

Situasjonen i Panama

KOMITEENS LEDER: Da kan vi be utenriksministeren om å gi en orientering om det som har skjedd og skjer i Panama.

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Noe av bakgrunnen for det som har skjedd de siste timer med en amerikansk inngripen i Panama - jeg antar at de fleste har fulgt med på nyhetene - er også det valget som skjedde i Panama i mai. Da ble som kjent Endara valgt til president, og Calderon og Ford til visepresidenter. Men Panamas sterke mann, general Noriegas kandidat ble slått ved dette valget. Likevel hindret general Noriegas folk med militær makt den nye presidenten i å overta makten i landet. Noriega innsatte i steden den tapende kandidaten, Rodrigues, til president. Dette ble det sendt note om til Norge og andre land 1. september. Norge har ikke på bakgrunn av måten innsettelsen av Rodrigues skjedde på, besvart denne noten.

USA har gjennom diplomatiske virkemiddel forsøkt å få Noriega til å tre tilbake og å forlate Panama. Det har også en gruppe latinamerikanske land forsøkt på. Dette har ikke ført fram. Noriega har som kjent sin støtte hos de militære, og det er også grunn til å tro at en del av hans makt hos de militære skyldes at de har høye lønninger og mange andre privilegier. Det må også anses for å være bevist at Noriega er involvert i omsetning av narkotika, og at dette også er noe av grunnlaget for den maktbase han har. Han er ettersøkt i USA,

(GSR)

og vil bli stilt for retten i Miami.

Sist fredag erklærte som kjent Noriega krigstilstand rettet mot USA. Lørdag ble en amerikansk ubeværpnet soldat skutt ned og drept i Panama. Spenningen har etter dette økt, og USA satte da i gang i natt en militær aksjon for, som de selv har begrunnet det ved henvendelse til norske myndigheter, for å beskytte amerikanske liv, beskytte demokratiet, arrestere Noriega og beskytte Panamakanalen-avtalen.

Det er i øyeblikket uklart hvor Noriega nå befinner seg, og det er i realiteten også uklart hvem som i øyeblikket utøver makten i Panama. Så langt vi vet, er USAs intensjon med det som har skjedd, at de som ble valgt i mai, skal innsettes. I går kveld ble den presidentkandidat som fikk flertall i mai, tatt i ed av enkelte medlemmer av Panamas menneskerettighetskommisjon og av noen politikere i landet.

Vi har når det gjelder norske interesser i Panama, ikke lykkes ennå på grunn av brutte telesamband å komme i kontakt med vårt konsulat. Panamakanalen er for øyeblikket, etter det vi vet, stengt, og det er mulig at det er to norske skip i kanalen, som vi av samme grunner ikke har lykkes i å få kontakt med. Det skal også være tre-fire nordmenn i landet - det er visst alt, men de har vi heller ikke lykkes å komme i kontakt med eller på annen måte fått undersøkt situasjonen for.

Når det så gjelder Regjeringens holdning til situasjonen, vil jeg for det første understreke at det fortsatt er mye uklart i Panama, og det gjør at vi vil måtte på dette tidspunkt vise en viss tilbakeholdenhet i de sterke uttalelser om og klare standpunkt til situasjonen. Vi har i de uttalelser vi har gitt til nå, uttrykt sterk bekymring for den tragiske utvikling som har skjedd og skjer i landet, og som også er foranledningen til at general Noriega har satt folkeviljen brutalt til side, nå senest ved å erklære krigstilstand.

På norsk side har vi tatt til orde for en demokratisk utvikling i landet på grunnlag av det valget som skjedde i mai. Vi mener også at det klart vil være det beste at de demokratisk valgte krefter snarest kan overta makten. Dette har som kjent Noriega til nå forsøkt å hindre. Vi vil også beklage at maktbruk har funnet sted, og at menneskeliv har gått tapt. Vi vil sammen med andre appellere til at kamphandlingene nå snarest kan bringes til opphør for å spare liv og for å fjerne den usikkerhet som hittil og som - så vidt vi vet - fortsatt langt på vei rår i landet. Dette må vi selvsagt se i sammenheng med hele regionen, hvor det som nå skjer i Panama, både Noriegas handlemåte og en amerikansk inngripen, kan ytterligere forverre

(GSR)

situasjonen og skape politiske og andre reaksjoner fra andre land i regionen som vi slett ikke må undervurdere faren i for øyeblikket.

Det er dette jeg finner grunn til å si på dette tidspunkt.

KOMITEENS LEDER: Bare et spørsmål fra min side.

Det framgikk av en melding her at Nicaragua har bedt om et møte i Sikkerhetsrådet. Er dere i Utenriksdepartementet kjent med hvordan dette møtet har forløpet?

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Møtet ble fastlagt til kl. 11 i dag amerikansk tid, så det møtet begynte for et kvarter siden.

KOMITEENS LEDER: Akkurat.

Da er ordet fritt.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Vi har tatt initiativet til dette møtet fordi vi har stor sympati for den aksjon amerikanerne har gått til, og jeg vil for så vidt bare vise til det utenriksministeren refererte til. Jeg vil bare understreke at USAs aksjon ikke på noen måte krenker det panamanske folks suverenitet, men at det tvert imot gjør det mulig å oppfylle det ønsket folk har gitt uttrykk for i Panama gjennom frie valg.

Vi synes det ville være på sin plass å gi USA støtte. Det er på det rene etter de meldinger vi har fått, at den lovlig valgte presidenten er tatt i ed, og at vedkommende er anerkjent som rettmessig president i Panama av den amerikanske regjering. Vi synes at det ville være en rimelig form for støtte at den norske regjering fulgte opp med en lignende anerkjennelse.

KOMITEENS LEDER: Når det gjelder det spørsmålet som Fridtjof Frank Gundersen nå berørte, vil jeg si at hvis vi trekker paralleller til - disse situasjonene er aldri like, la meg understreke det - den amerikanske intervensjonen på Grenada, uttalte man her - så vidt jeg husker - ganske tverrpolitisk negative reaksjoner i forhold til det som da skjedde. Og vi hadde også en

(GSR)

situasjon med mineleggingen utenfor Nicaragua. Jeg trekker enda fjernere paralleller i den saken.

Jeg bare minner om at den håndteringen som utenriksministeren har valgt, å ta avstand fra maktbruk, men unnlate å gi støtte, oppfatter jeg som et rimelig balansepunkt ut fra den utenrikspolitikk som man kan trekke linjer i, og som det har vært bred enighet om her ved tilsvarende vanskelige avveiningssituasjoner. Jeg vil si at denne situasjonen selvfølgelig har elementer i seg som gjør at man må være varsom med å gå til sterk kritikk, men samtidig er balansegangen i forhold til å gi støtte at vi som et lite land veldig lett kommer i en situasjon hvor vi gir oss inn på prinsipper som kan være meget vanskelige å håndtere i andre situasjoner. Det er min vurdering av det her og nå.

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg vil bare følge opp dette og dermed også kommentere Fridtjof Frank Gundersens innlegg.

Det er klart at omstendighetene bak det som har skjedd, er slik at det ikke er enkelt å gå ut med en klar avstandtagen på den ene siden på grunn av Noriegas bevisste tilsidesettelse av folkeviljen. På den annen side er det også ytterst problematisk så uklar som situasjonen i hvert fall nå er, å gå ut med en helt klar støtte til en militær inngripen fordi det strider mot det generelle synspunkt vi har, at vi tar generelt avstand fra bruk av makt for å løse slike konflikter. Som svar på slike spørsmål har jeg valgt inntil videre, slik situasjonen nå er, å si at vi tar generelt avstand fra maktbruk for å løse slike konflikter. Og jeg vil ikke på dette tidspunkt la meg presse til å si om en gir konkret støtte til eller tar konkret avstand fra denne inngripen på grunn av omstendighetene bak den.

Når det gjelder dette med edsavleggelsen, er omstendighetene omkring den såpass uklar at jeg vil advare mot å bruke det som et veldig sterkt argument. Valget i mai er en klar realitet, mens edsavleggelsen i går, etter de informasjoner vi foreløpig har fått inn - jeg tar forbehold her for det er mye uklart i bildet - skjedde under tilstedeværelse av noen av menneske-rettighetskommisjonens medlemmer og noen politikere fra Panama. Det er en ytterst uklar ramme for en eds-avleggelse.

Når det gjelder anerkjennelsesspørsmålet, har vi det primære synspunkt at vi anerkjenner først og fremst stater og ikke regimer. Men det er klart at det i konfliktsituasjoner som denne ikke vil være det hele og fulle svar fordi en i realiteten også vil måtte forholde

(GSR)

seg til regimer. Vår politikk der er at vi normalt forholder oss til de regimer som har den faktiske kontroll. Situasjonen er for øyeblikket høyst uklar, og vi synes derfor ikke tidspunktet er inne til det nå. Men vi har samtidig gitt klart uttrykk for - og det er en prioritet i det - at vi mener landet vil være tjent med at de som fikk flertall ved valget i mai, bør overta makten i Panama. Det er et klart standpunkt fra norsk side, det har vi gitt uttrykk for, og det vil vi gi uttrykk for.

CARL I. HAGEN: Først bare et lite spørsmål til utenriksministeren før jeg kommenterer.

Kan utenriksministeren bekrefte at USA har - skal vi si - anerkjent denne edsavleggelsen og anerkjent den folkevalgte president som den rettmessige president, som enkelte meldinger som vi har mottatt, går ut på?

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Svaret på det er ja. De har også anmodet andre land om tilsvarende.

Jeg kan kanskje med tillatelse fra lederen skyte inn når det gjelder dette siste, at så langt har Storbritannia støttet USA på dette punkt. De øvrige EF-land har, etter hva vi vet, i øyeblikket ikke gjort det. De diskuterer saken, og det samme gjelder de øvrige nordiske land.

CARL I. HAGEN: Jeg vil gjerne fortsette med det utenriksministeren sa når det gjelder avveiningen mellom å ta avstand fra og aktivt støtte, og så kommenterte han at det var vanskelig med avstandtagen i denne situasjonen, som om det liksom burde være utgangspunktet. Jeg håper ikke det er på grunn av at det dreier seg om USA, men vi sitter med det bestemte inntrykk at det aldri har vært vanskelig for norske regjeringer og myndigheter å ta raskt avstand fra USA hvis USA gjør noe man har grunn til å mislike. Det har dessverre også skjedd tidligere, når man fra Norges viktigste allierte har fått anmodninger om støtte.

Jeg har også lyst til å nevne at det ikke er USA som har - skal vi si - satt i gang krigstilstanden. General Noriega erklærte fredag, som utenriksministeren sa, at han anså det for å være en krigstilstand mellom USA og Panama, og det er det USA har svart på. Det var ikke de som tok initiativet, selv om det var de som begynte militærangrepet.

(SL) Jeg vil også nevne at USA i mange år har vært sterkt kritisert for manglende effektivitet i bekjempelsen av diktatorer, bl.a. Pinochet i Chile. De har vært kritisert også fra ledende hold i Norge for passivitet. Dermed er USA ledet til å tro at Norge ønsker en langt strengere holdning for å bli kvitt diktatorer, og særlig diktatorer av typen Noriega, og da vil det være vanskelig å forstå at man ikke får aktiv støtte.

Jeg ser situasjonen slik at USA har tatt en stor sjanse for å prøve å bidra til demokratiske forhold og frigjøring fra en diktator for Panamas befolkning. De er veldig avhengige av å få aktiv offentlig støtte fra andre land. Her har Norge en anledning til aktivt å yte noe konkret som ikke koster penger eller andre ting, nemlig moralsk støtte. Dersom de nordiske land og EF og andre land følger i USAs fotspor og anerkjenner president Endara, vil det forsterke muligheten for at det går bra. Ved norsk passivitet kan vi bidra til at det ikke går bra.

Så nevnte utenriksministeren at vi alltid tar avstand fra bruk av våpen. Det er vel ikke helt riktig. Så vidt meg bekjent, går en del av vår uhjelp til ANC, som lenge har drevet militære operasjoner i Sør-Afrika. Jeg ser det faktisk som meget alvorlig i forholdet mellom Norge og USA, forholdet mellom vår viktigste allierte og Norge, at når vi får en anmodning om bare å gi støtte til anerkjennelsen av president Endara, så sier vi altså nei. Jeg synes at utenriksministeren og Regjeringen bør drøfte dette langt mer inngående. Særlig når også Storbritannia har kommet med støtte, burde vi for en gangs skyld også gi støtte til vår viktigste allierte når de ber om det - i og med at vi er veldig raske til å fordømme dem når de eventuelt gjør noe vi ikke er fornøyd med. Av hensyn til forholdet mellom USA og Norge er det vi ber Regjeringen omgjøre denne beslutningen og komme med positive synspunkter på USAs aksjon, slik at den dermed kanskje kan medføre demokrati i Panama og fjerning av en diktator.

ERIK SOLHEIM: Man må jo være blind på begge øynene for ikke å se det farlige for et land som Norge i å gi anerkjennelse til muligheten for å bruke militær makt i et annet land. Det er klart at muligheten for norsk innflytelse på det som skjer i Panama, er mindre enn liten. Derfor er det desto viktigere at vi fastholder internasjonale prinsipper og internasjonale holdninger - holdninger som også er klart i tråd med våre interesser. Derfor vil jeg gi honnør til utenriksministeren for den linje som han har valgt, og enda mer det som ble sagt av lederen i komiteen.

(SL) Jeg tror ikke på noen måte Norge er tjent med å uttrykke seg slik at det kunne gi inntrykk av at vi gir støtte til at man bruker makt for å få fjernet et menneske som vi riktignok alle ønsker dit pepper'n gror. De begrunnelsene som er gitt, kan umulig gi grunnlag for maktanvendelse i et annet land. At den som er ettersøkt for narkotikaforbrytelser e.l. skulle kunne arresteres med tvang i et annet land, er en umulig tanke. Det samme er også tanken om at en supermakt med makt skal kunne gjennomføre hva et annet folk har satt ut i livet gjennom fritt valg.

Jeg tror vi har all interesse av tilbakeholdenhet, og all interesse av å slå klart fast at det å styrte Noriega er det panamanske folks egen sak. Det som ytterligere gir grunn til tilbakeholdenhet fra norsk side, er at dette føyer seg inn i rekken av mer eller mindre begrunnet amerikansk maktanvendelse i Mellom-Amerika. Og vi har ingen garanti for at denne blir den siste. El Salvador er et annet land hvor en ikke kan se bort fra fremtidig maktanvendelse. Så mitt råd er å følge den linje som er valgt, og gjerne forsterke den ved å gjøre det helt klart at Norge ikke gir noen støtte til amerikansk bruk av makt i Mellom-Amerika.

JAN PETERSEN: Bare et par betraktninger.

Det er klart at dette er en vanskelig situasjon, fordi vi på den ene siden har prinsipper om maktbruk som jeg tror vi alle ved nærmere ettertanke vil slutte oss til. På den annen side er jo det regimet som var i Panama, et som de aller fleste ville ønsket fjernet. Det er klart at når folkets vilje ikke har kommet til uttrykk, når vi ser den krigserklæring som kom, når vi vet engasjementet i narkotikahandelen, har vi dyp sympati for det resultat som en slik aksjon vil medføre.

Jeg tror at den holdning som Regjeringen nå har lagt opp til, hvor det understrekes at det er atskillig uklarhet, og at det derfor er grunn til å vise tilbakeholdenhet, er en meget klok reaksjon. Jeg tror kanskje at det i denne saken er grunn til å vise en viss tenksomhet, rett og slett, og ikke alltid ha et enormt behov for å mene noe før man har fått alle kortene på bordet. Ikke minst er det politikere i denne sal som tidligere meget sterkt har gitt uttrykk for at Norge interesserer seg altfor meget for politiske hendelser utenfor dette kontinent, og det er politikere som nå gjør sitt aller beste for å løpe til endog før man har full oversikt over hva som har skjedd. Så det er vel en mangel på konsistens i reaksjonen på dette som vel også burde stemme til en viss ettertenksomhet.

(SL) KOMITEENS LEDER: Resonnementet om kritikk fra andre europeiske land og nordiske land overfor amerikansk passivitet i forhold til Pinochet mener jeg på mange måter er et sidespor i diskusjonen, for den form for aktivitet går ut på at man har gjort det mulig for Pinochet å ha et omfattende samarbeid, økonomisk og på andre måter, med USA og med det amerikanske marked med direkte og indirekte støtte til et regime. Og det har aldri vært noe krav, så vidt jeg har sett, om militær inngripen i Chile, det har vært krav om en annen holdning til regimet. I tilfellet Panama og Noriega har USA gjennom lengre tid bedt om støtte fra andre land til å uttale seg kritisk overfor regimet. Den støtten har USA fått, også fra Norge, før. Men det er jo en helt annen situasjon når det nå velges å bruke også militære virkemidler. Det er iallfall ingen parallell til situasjonen i Chile.

Jeg må si at selv om amerikanerne her har bedt om støtte, altså orientert sine allierte, sikkert orientert en rekke land over hele verden og bedt om støtte, tror faktisk ikke jeg at de har hatt håp om å få direkte og uforbeholden støtte verken fra nordiske land eller fra EF. Det at de har fått det fra Storbritannia, er de sikkert glade for, men jeg tror man vurderer feil hvis man tror at USA har sittet og forventet støtte eller synes det er helt urimelig at Norge nå ikke går ut med aktiv støtte. Jeg tror ikke det er situasjonen, og også det er en del av bildet som det er nyttig å ha med seg.

Det betyr ikke at ikke Norge, i løpet av kanskje kort tid til og med, kan anerkjenne et nytt regime i Panama, når bare situasjonen er avklart og gjør det mulig for Regjeringen å gjøre det. Men jeg er helt sikker på at også hele komiteen vil stå bak det, så snart man føler at det er et formelt og skikkelig grunnlag for å gjøre det.

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg vet ikke hvor mye vi skal føre diskusjonen om dette med maktbruk. Men jeg synes heller ikke, i likhet med lederen, at parallellen fra Hagen var helt god, heller ikke når det gjelder Sør-Afrika og forholdet til ANC. Det er en klar forutsetning for den støtten vi gir til ANC, at den går kun til humanitær bistand.

Når det så gjelder anerkjennelsesspørsmålet som amerikanerne også har tatt opp med oss, vil jeg ha sagt at vi klart har gitt uttrykk for i den uttalelsen vi nå foreløpig har avgitt, og som vil bli meddelt USA, at vi mener det er de som ved valget i mai fikk flertall, som også skal og bør ha makten i Panama. Så det norske synspunkt på hvem som bør regjere landet, er det

(SL) ingen grunn til å tvile på. Og det er også meddelt. Men det er noe annet enn å gi aktiv støtte til en militær inngripen i et land. Det er der vi har ment at på grunn av de implikasjoner vi har, og de konsekvenser det kan få, må vi på det punkt være tilbakeholdne. Men nettopp fordi vi også - der er vi fullt enige - har et slikt syn på Noriega og hans opptreden fram til i dag, går vi heller ikke ut med en eksplisitt avstandtagen, men har valgt å svare på spørsmålet om amerikansk militær inngripen og maktbruk, med at vi tar generelt avstand fra bruk av makt i slike konflikter, og har latt det være med det. Når vi har latt det være med det, er litt av bakgrunnen selvsagt Noriegas maktbruk og tilsidesettelse av folkeviljen.

Når det så gjelder den videre oppfølging her, er det klart at situasjonen utvikler seg fra time til time, og det handlingsmønster som vi anser som riktig i dette øyeblikk, kan selvsagt også forandre seg noe. Vi kommer til å holde nær kontakt med de nordiske land og med EF-landene bl.a., og når situasjonen blir mer avklart og vi vet hvem som har kontrollen over Panama, vil vi også kunne ta stilling til hvilket regime, hvilken regjering vi forholder oss til og de facto da anerkjenner. Vi håper jo det skal være den som fikk folkeflertallet ved valget, selv om omstendighetene bak at de eventuelt kommer til makten, burde vært annerledes. Jeg håper jeg også har denne komites forståelse for det, hvis vi må foreta en utvikling i standpunktet her, slik som lederen også gav uttrykk for - i nær kontakt med land som det er naturlig å rådføre seg med. Men jeg tror det er viktig at vi ikke skjærer ut - skal vi si det sånn - i internasjonalt handlingsmønster, men at vi handler mest mulig på linje med land som tenker likt omkring disse spørsmål.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Jeg har oppfattet som det viktigste her å gi uttrykk for standpunkter og ikke føre en lang diskusjon. Men jeg vil likevel innskyte at jeg synes nok at den parallellen med ANC er ganske god, for det er klart at det i realiteten er ytterst vanskelig å avgjøre hva penger til syvende og sist blir brukt til av en organisasjon som tross alt bruker ganske vesentlige midler til militært materiell.

JAN PETERSEN: Jeg har bare lyst til å legge til et moment, siden dette er av de ting som sikkert kommer til å gå i den offentlige diskusjonen fremover. Hvis man går for hardt ut i den nåværende fase, hvis man lager en ubalansert debatt ut av det, kan man skape inntrykk av at norsk standpunkt er - for å bruke Hagens uttrykk - mer antiamerikansk enn det i virkelig-

(ME) heten er. Så jeg tror man har et meget stort ansvar for å ordlegge seg slik at inntrykket av norske standpunkter blir riktig. Og slik Hagen ordla seg i sted, ligger det jo her mange muligheter for at man misforstår den holdning som utenriksministeren gav uttrykk for.

CARL I. HAGEN: Jeg har bare lyst til til det siste å replisere at vi kan finne mange eksempler på at vi har vært lynraske med å ta avstand fra hva USA har gjort. Jeg konstaterer at når vi får en anmodning fra vår viktigste allierte, blir den på nytt avslått. Og uttalelser som den Jan Petersen nå kom med, er fullt berettiget når det gjelder det inntrykk som skapes og er skapt av Norge i en del andre land.

UTENRIKSMINISTER KJELL MAGNE BONDEVIK: Da må jeg få replisere at vi har ikke lynraskt tatt avstand fra det amerikanerne her har gjort. Jeg vil også be om at en ikke skaper det inntrykk. Men jeg har presisert hvorfor det i enkelte situasjoner verken er klokt lynraskt å ta avstand fra eller lynraskt å gi en uforbeholden støtte til. Og dette er en slik typisk sak hvor det bare skaper komplikasjoner hvis vi velger et av disse to alternativene. Så jeg må innstendig be om at en ikke skaper det inntrykk utad at vi lynraskt har tatt avstand fra USAs opptreden i denne sak.

Når det så gjelder USAs anmodning om støtte - som Hagen sier at vi har avslått - vil vi nå meddele den amerikanske ambassade i Oslo vår uttalelse, og i den ligger det en klar prioritering når det gjelder hvem vi mener bør ha makten i Panama. Jeg vil be om at man er oppmerksom på den siden av saken. Jeg vil heller ikke karakterisere dette som å avslå en anmodning. Men vi har bedt om å få tid til å vurdere situasjonen, og at situasjonen må bli mer avklart før vi går inn på akkurat anerkjennelsesspørsmålet. Og det er godt i pakt med tradisjoner i norsk utenrikspolitikk, som jeg tror - i likhet med lederen - ikke vil overraske de amerikanske myndigheter. Men jeg ber i likhet med Petersen om at en ikke kompliserer denne saken unødig utad ved å karakterisere den norske opptreden på en måte som jeg mener det ikke er grunnlag for.

CARL I. HAGEN: Kan jeg bare få oppklare en misforståelse. Jeg har ikke sagt at regjeringen i denne saken har lagt opp til lynrask avstandtagen. Jeg henviste til gamle saker.

(KML)

JAN PETERSEN: Jeg vil fastslå at slik Hagen har uttrykt seg i dag - og hvis han bruker de samme ordene andre steder - er det egnet til å skape misforståelser. Jeg vil derfor gjerne ha sagt at hvis han gjør det, må det også påpekes andre steder. Det synes jeg egentlig vi skulle slippe, for vi er nå i en fase hvor forferdelig mye er uklart, og det dreier seg om å vise en viss form for tenksomhet. Jeg tror at den tenksomheten burde omfatte alle som er engasjert i dette spørsmålet. Det er ikke et poeng å løpe til første og beste journalist, men virkelig å få en nødvendig bakgrunn for disse spørsmålene.

ERIK SOLHEIM: For å hjelpe utenriksministeren å skape en viss balanse, kan jeg si at Norge langt fra har vært meget raske til å fordømme amerikanske overgrep utenfor USAs egne grenser. Tvert imot er jo norsk historie proppfull av eksempler på det motsatte. Jeg tenker på Indokina, for å ta ett eksempel, eller minelegging av nicaraguanske havner, for å ta et annet. Det som har vært særpreget for Norge, er at vi har vært mye flinkere til å kritisere overgrepene fra andre enn USA. Det avgjørende for oss er at vi nå holder en prinsipiell og klar linje og tar avstand fra overgrep enten det er amerikanere, russere eller andre som står bak, kinesere for den del.

Jeg vil få anbefale hr. Hagen å skaffe seg et par prinsipper for Fremskrittspartiets utenrikspolitikk, ikke bare løpe etter TV-dekning i dag for å kunne fordømme narkotikaforbrytere i Panama.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Jeg vil bare stille Petersen et spørsmål. Han mente at vi ikke måtte forhaste oss, vi måtte ikke være for raske, men tenke oss om og ikke handle overilet. Impliserer det at han mener hans konservative kollega i Storbritannia, Thatcher, har handlet overilet?

THORBJØRN BERNTSEN: Jeg kan ikke tenke meg at det er noe annet forstandig standpunkt å ta her enn det utenriksministeren har gjort. Vi kan ikke nå begynne å skifte sol og vind om hvem som skal ha anledning til å bruke makt, for henholdsvis å avskaffe og innsette regimer som man liker eller ikke liker. Det er en diskusjon som vi har hatt så mange ganger at jeg trodde vi var ferdig med den.

Når det er snakk om at man skal gjøre folkeviljen gjeldende, og i samme ordelag snakker om ANC,

(KML) skulle man tro at Fremskrittspartiet syntes det var all right at ANC brukte våpen for å virkeliggjøre folkeviljen nede i Sør-Afrika. For den tror jeg er ganske klar i forhold til det regimet som sitter der. Slik kan man følge opp eksempel etter eksempel. Det vil føre oss aldeles bort i alle staur og vegger hvis vi skulle begynne å drive utenrikspolitikk på den måten. Jeg synes det er helt klart at i det standpunkt utenriksministeren tar, sier man i og for seg hva man mener om Noriega - det har vi gjort hele tiden - men vi sier at vi støtter ingen militære intervensjoner eller bruk av militær makt verken her eller der. Det er vårt prinsipielle standpunkt. Noe annet ville bare føre til diskusjon, og det ville bli aldeles umulig. Vi har våre venner og mindre gode venner, både det ene og det andre, som vi slår et slag for.

KOMITEENS LEDER: Flere har ikke bedt om ordet, og vi skulle være ved veis ende. God jul!

Møtet hevet kl. 17.45.